Terv - Krisztus születése és halála c .gobelinhez

Adattár - Rajz- és tervgyűjtemény

Leltári szám:	KRTF 25
Alkotó:	Rippl-Rónai, József (1861 - 1927) / tervező
Készítés ideje:	1906 - 1908
Készítés helye:	Budapest
Jelzés:	balra lent a keretdísz fölött és jobbra lent: Rónai / RR
Anyag:	papír
Technika:	akvarell; ceruzarajz
Méretek:	magasság: 125 cm szélesség: 100 cm

A kárpitterv kompozíciójának aránya és elosztása megegyezik az Idealizmus és realizmus címen ismert egykorú hímzett kárpitéval, amely a milánói kiállításon szerepelt, s az 1906-os tűzvészben elpusztult, csupán tervrajza maradt fenn (MNG ltsz. 1935-2817, 212 x 151 cm). A felső képmezőt ikonszerű, szimbólum értékű, statikus ábrázolás tölti ki, míg az alsó jelenet narratív felfogású. A felső kétharmad képmezőjében Krisztus keresztrefeszítése látható, két álló, illetve két, a kereszt tövében térdelő nőalakkal. A kereszt bal oldalán Szent János evangélista áll hosszú fehér ingben és gazdagon redőzött tunikában. A jelenetet kétfelől dús lombú fák keretezik, a bal oldalon álló fa minden egyes lándzsa alakú levele külön rajzolva, jobb oldalon a lombozat egységes formába foglalva, ugyanezen két típusú fa, cserje változatban a képmező alján egyensúlyozza ki az alakok koszorúba foglalt csoportját. Ivánffyné Balogh Sára a Keresztrefeszítés jelenet legközelebbi párhuzamát Paul Gauguin „Sárga Krisztus” (1889) c. festményében ismerte fel. A rajz alsó harmadában horizontálisan elnyújtott, architektonikus keretben, az oszlopok és áttört ívek által több részre osztott, zsáner jellegű - a 20. század elején használatos tárgyakkal, mint seprű, kerekes babakocsi, ágy stb. életképpé formált - jelenet: a három királyok ill. a pásztorok imádása képtípus összevont megjelenítése. Középen a Madonna, karjaiban a gyermekkel, egy koronás figura, kezében pásztorbottal, térdelve hódol a jövendő Megváltó előtt, míg a háttérben a másik két király alakja alig látható. A helyszín és a figurák pásztorok látogatását sugallják, csupán az egyszerű koronák és a kép előterében a napkeleti bölcsek ajándékai - serleg, ládika s ékszerként egy gyöngysor - utalnak előkelőbb vendégekre, mintha karácsonyi betlehemes színjátékot látnánk. A bordűr ismétlődő ornamentikája, stilizált levélkoszorúba foglalt virág, szövege fent: HALÁLA, lent: ÉS SZÜLETÉSE. Rippl-Rónai kárpitterve abba a csoportba illeszkedik, amely az évszámmal jelzett művek tanúsága szerint 1892 és 1899 között született. Ebbe a sorba kárpitterveken túl, a Les viérges illusztrációi, az Andrássy Tivadar gróf által megrendelt ebédlő berendezési tárgyai tartoznak, s egyértelműen a művész baráti körének, a Nabis-nak, többek között P. Ranson iparművészeti munkáinak hatását tükrözik. A terv egy részének gyapjúból leszőtt változata az Iparművészeti Múzeum tulajdona (ltsz: 53.167). A teljes terv befejezett változatát a Magyar Iparművészet közölte színes reprodukcióban, 1908-ban, mint a Székesfővárosi Iparrajziskola szövőtanműhelyében készült művet. Ez 1923-ban, a Velencében rendezett egyházművészeti kiállításon, valamint Rippl-Rónai 1928-as emlékkiállításán szerepelt, s feltehetően azonos azzal a leszövött változattal, amely, 2012-ben a Magyar Nemzeti Galériából került az Ipaművészeti Múzeum gyűjteményébe (korábbi MNG ltsz. 81.31 T IMM ltsz.: 2012.5.), ennek méretei (125 x 105 cm) ugyanis közel azonosak az Iparművészeti Múzeumban őrzött kárpittervvel. A Krisztus születése és halála című kárpit tervének egy másik változatát az MNG őrzi (Ltsz. 1935-2834). Ezt a nagyobb méretű (221 x 167 cm), vázlatosabb kivitelű tervet a francia nyelvű feliratok tanúsága szerint Rippl-Rónai még Franciaországban készítette, 1892-94 között. A két rajzot összehasonlítva kitűnik, hogy a Golgota jelenet ábrázolása lényeges eltéréseket mutat. A vázlatosabb terven a kompozíció elnagyoltabb, más a színezés is, inkább a ruhák sötét tónusa ellenpontozza a falomb erőteljes foltját, míg a kartonra applikált változat érettebb szerkesztésével kissé merevebb, statikusabb. Az Iparművészeti Múzeum terve méretben, színezésében és vonalaiban szinte tökéletesen azonos a leszövött kárpittal - bár annak tükörszimmetrikus előképe -, ezért feltehetően az Iparrajziskola számára készült a korábbi invenció alapján, talán épp azért redukált méretben, hogy a műhely lehetőségeihez alkalmazható legyen. Így keletkezésének ideje 1906, az Iparrajziskola szövőműhelyének alapítási éve, valamint 1908, a kárpit publikálásának dátuma között határozható meg.

Irodalom

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Nagy Ildikó, Bernáth Mária: *Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása*. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1998. - Nr. 209-211. (László Emőke)
- Szerk.: Szilágyi András, Horányi Éva: *Szecesszió. A 20. század hajnala. (Az európai iparművészet korszakai.)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1996. - Nr. 9.258. (Lichner Magda)

